Docentvluchteling (komt niet) voor de klas

Samenvatting

Er is een groep van ruim 100 wiskundedocenten die het liefst morgen voor de klas staat. Op papier goed nieuws voor het lerarentekort - in 2025 heeft naar verwachting 1 op de 20 klassen geen wiskundedocent. Maar het gaat om Turkse docentvluchtelingen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen en kennis en ervaring missen binnen het Nederlandse onderwijsstelsel. Hoe kunnen ze dan hun oude beroep hier gaan uitoefenen? Op dit moment: niet. Er is er geen route naar het onderwijs voor bevoegde docenten die als vluchteling in ons land terecht zijn gekomen.

Op basis van data van de KIS wijkmonitor (2021) kunnen we stellen dat er zo'n 90.000 werkzoekende vluchtelingen zijn in Nederland, maar helaas zijn er geen data bekend over het aantal vluchtelingen met een lesbevoegdheid. Ongetwijfeld zijn er naast de ruim 100 Turkse wiskundedocenten ook docenten uit andere herkomstlanden en van andere (tekort)vakken die tegen dezelfde obstakels aanlopen.

Zonde, aangezien deze docenten niet alleen het onderwijsveld in aantallen kunnen ondersteunen, maar het ook kunnen verrijken met hun kennis en achtergrond. Hier ligt overduidelijk een grote kans met betrekking tot integratie en het lerarentekort.

Het afgelopen jaar hebben ruim 40 organisaties al een rol gespeeld bij het oplossen van dit vraagstuk. Allereerst is voor de Turkse wiskundedocenten het project *Docentvluchtelingen voor de klas* (ook wel DVDK) opgezet door de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren (NVvW) en VluchtelingenWerk Nederland (VWN). Daarnaast hebben verschillende scholen toegezegd stageplaatsen te reserveren voor docentvluchtelingen, is een app ontwikkeld met informatie en lesmateriaal, en heeft de Hogeschool Utrecht aangegeven in 2022 een pilotopleiding hopen te starten voor een aantal van de Turkse wiskundedocenten. Hopen, want het ontbreekt op dit moment aan twee belangrijke zaken om dit te kunnen realiseren:

1. Landelijke coördinatie

Ondanks alle inzet van alle betrokkenen (op vrijwillige basis), is er behoefte aan één partij die de landelijke coördinatie op zich neemt. Die schakelt met alle betrokken partijen – van asielzoekerscentra tot scholen – en die ervoor zorgt dat er een passend aanbod komt zodat docentvluchtelingen aan het werk kunnen in het onderwijs. Dit is belangrijk voor de pilot-opleiding, maar ook om vluchtelingen uit andere landen en voor andere schoolvakken een structurele route naar het onderwijs te kunnen bieden.

2. Financiële middelen

Het opzetten van een opleiding om docentvluchtelingen bij te scholen is kostbaar. De pilot kan er dan ook alleen komen als hier genoeg budget voor is. Er zijn op dit moment geen subsidies beschikbaar voor opleidingen voor vluchtelingen die hun lesbevoegdheid al hebben. Naast de financiële middelen die noodzakelijk zijn voor de pilot, zullen er ook middelen nodig zijn om docentvluchtelingen structureel te ondersteunen bij hun weg naar het onderwijs.

Deze notitie aan het Ministerie van OCW is een oproep om één partij aan te wijzen of in het leven te roepen om dit initiatief verder te ontwikkelen. En een vraag om financiële middelen die het mogelijk maken *alle* docentvluchtelingen voor de klas te krijgen.

1. Probleemanalyse

1.1 Over wie hebben we het?

In dit vraagstuk gaat het om vluchtelingen die een verblijfsstatus hebben, arbeidsplichtig zijn en in het bezit zijn van een onderwijsbevoegdheid in het land van herkomst, maar die bijgeschoold moeten worden vanwege onvoldoende beheersing van de taal, culturele verschillen en onvoldoende onderwijs- en didactische vaardigheden. Voor de pilot gaat het specifiek om docentvluchtelingen waarvan de onderwijsbevoegdheid voor het voortgezet onderwijs in Nederland is verkregen of wordt erkend door DUO[1] .

Er zijn op dit moment geen data beschikbaar over het aantal docentvluchtelingen in Nederland. Wat we wel weten is dat van de 90.000 werkzoekende vluchtelingen er ca. 20.000 zijn die tussen 2014 en 2017 hun verblijfsvergunning hebben gekregen én hun inburgeringscursus zijn gestart. Deze groep mág dus werken, maar is nog werkzoekend. Er is dus een groot arbeidspotentieel en de kans is aanzienlijk dat er meerdere geschikte docentvluchtelingen in deze groep zitten. Het gebrek aan data maakt tevens duidelijk dat er geen urgentiebesef is: het in kaart brengen van de kwaliteiten en eigenschappen van vluchtelingen gebeurt bij verschillende instanties, maar zeer beperkt.

1.2 Waar lopen deze docentvluchtelingen tegenaan?

Gebrek aan kennis en ervaring

Een docentvluchteling is in zijn thuisland - en vaak ook in ons land - bevoegd, maar niet bekwaam. Om ervoor te zorgen dat zij duurzaam aan de slag kunnen als docent, zijn een aantal dingen nodig:

1. Taalvaardigheid: de taaleis is voor studenten aan de reguliere lerarenopleidingen C1-niveau. De inburgeringscursus biedt meestal taalcursussen tot niveau B1.

2. Kennis van de Nederlandse onderwijscultuur: hoe gaat het er aan toe op een Nederlandse school? Hoe is de verhouding tussen een docent en een leerling?

3. Kennis van en ervaring met de didactiek van het schoolvak.

Gebrek aan trajecten voor docentvluchtelingen

Er bestaan trajecten *Statushouders voor de klas* (SVDK) voor vluchtelingen die zich willen oriënteren op een baan in het onderwijs of die zich willen voorbereiden op een lerarenopleiding. Dit traject biedt de genoemde benodigdheden, maar helaas zijn deze trajecten niet gericht op bevoegde docentvluchtelingen die al veel ervaring in het onderwijs hebben in hun thuisland. Bovendien komen docentvluchtelingen niet in aanmerking voor de huidige zij-instroom subsidie, omdat ze reeds in het bezit zijn van een door DUO erkende onderwijsbevoegdheid.

1 DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs

Gebrek aan middelen en aandacht voor docentvluchtelingen

Scholen hebben geen behoefte aan deze docenten wanneer ze onvoldoende klaargestoomd zijn voor het Nederlands onderwijs. Bijscholing is dus noodzakelijk, maar voor docenten die door DUO bevoegd zijn verklaard, zijn hier geen financiële middelen voor beschikbaar. Hogescholen zien het niet als hun taak om hierin te investeren en ook de samenwerkingsverbanden die de via OCW verkregen RAP-gelden[2] inzetten, staan niet te springen om hier samen werk van te maken. Uiteindelijk komt het erop neer dat per individu de mogelijkheden worden bekeken door de gemeente, en niet iedere gemeente biedt de mogelijkheid voor docentvluchtelingen om zich te laten bijscholen. Vaak worden docentvluchtelingen naar ander werk begeleid, zoals in de horeca of schoonmaak. Het onderwijs, hun passie, wordt hen hiermee ontzegd, wat ook hun motivatie en integratie niet ten goede komt.

1.3 Welke kansen blijven er nu liggen?

Het investeren in docentvluchtelingen zal onder andere bijdragen aan:

- het terugdringen van het lerarentekort;

- een positieve integratie;

- duurzame arbeidsparticipatie;

- minder risico op langdurig gebruik van gemeentelijke voorzieningen, zoals bijstand.

1.4 Probleemstelling en centrale vraag

Vanuit menselijk, maatschappelijk én economisch perspectief is het van belang dat statushouders participeren in onze samenleving en duurzaam in het arbeidsproces worden opgenomen. Docentvluchtelingen willen hun kennis en expertise graag ook in Nederland inzetten en vragen om goede en effectieve begeleiding naar werk in het onderwijs.

Ondanks diverse initiatieven ontbreekt het aan een samenhangend beleid voor deze doelgroep, waarin toewijzing van woonruimte, taalscholing, interculturalisatie, bijscholing en effectieve toeleiding naar duurzaam werk op elkaar zijn afgestemd. Er is voor docentvluchtelingen geen ‘rechte route’. Dat geldt temeer voor docentvluchtelingen waarvan de onderwijsbevoegdheid door DUO is erkend, wat voor veel frustratie zorgt.

Centrale vraag:
Hoe zorgen we ervoor dat docentvluchtelingen vanaf hun komst in Nederland begeleid worden naar duurzaam werk in het Nederlandse onderwijs?

Oftewel: hoe zorgen we ervoor dat deze onderwijsbevoegde vluchtelingen niet tot ondergewaardeerde arbeid komen, maar van hun passie duurzaam hun werk kunnen maken?

---

2 [2] RAP: Regionale Aanpak Personeelstekort

2. *Wat is er nodig?*

a. Landelijke coördinatie

De belangrijkste voorwaarde om docentvluchtelingen aan het werk te krijgen in het Nederlandse onderwijs is: landelijke coördinatie. Alleen al vanwege de landelijke spreiding van docentvluchtelingen is het belangrijk dat dit op landelijk niveau wordt opgepakt. Er ontbreekt een overkoepelende organisatie voor deze *Statushouder / Docentvluchteling voor de klas*-initiatieven die de afstemming op het vlak van huisvesting, inburgering, taalscholing en vak-bijscholing ter hand neemt. Terwijl dit hard nodig is om docentvluchtelingen bevoegd en bekwaam duurzaam in het voortgezet onderwijs aan het werk te krijgen.

De uit vrijwilligers bestaande projectgroep *Docentvluchtelingen voor de klas* heeft geprobeerd om de pilot voor de Turkse wiskundedocenten te organiseren en de financiering hiervoor rond te krijgen. Hierbij werd pijnlijk duidelijk hoe moeilijk de verschillende gemeentes en RAP-gelden te verenigen zijn. Zij hebben allen budgetten voor hun eigen regio en aangezien het een initiatief voor docentvluchtelingen uit heel Nederland betreft, is hier moeilijk budget voor vrij te maken. RAP-gelden moeten worden aangesproken zodat ook kandidaten uit andere RAP-regio's kunnen deelnemen.

Naast één centrale organisatie die zich hiermee bezighoudt, lijkt een groep (werktitel: stuurgroep) van actief betrokkenen nodig. Denk hierbij aan:
- het ministerie OCW als belangrijke partij en mogelijk subsidieverstrekker;
- VluchtelingenWerk Nederland, vanwege het belang bij en expertise in de omgang met vluchtelingen;
- het COA[3], in verband met het kansrijk plaatsen van vluchtelingen;
- sectorraden, zodat scholen openstaan voor deze *docenten-in-ontwikkeling*;
- vakverenigingen[4] (in de pilot: de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren);
- vertegenwoordiging van hogescholen en/of universiteiten: de beoogde uitvoeringspartners, die in het kader van *Statushouders voor de klas* nauw in relatie staan tot taalinstituten.

De stuurgroep dient de probleemstelling verder aan te scherpen en besluiten te nemen – zoveel mogelijk op basis van bestaande expertise, evaluaties en data (o.a. aantal kandidaten en herkomst, succeservaringen en door docentvluchtelingen ervaren problemen).

Wat op landelijk niveau opgepakt zal moeten worden:

- Inzicht in de klantreis

Om de groep docentvluchtelingen te kunnen begeleiden naar een baan in het onderwijs is allereerst inzicht nodig in de route die zij afleggen. Van de eerste periode in het asielzoekerscentrum tot plaatsing in een gemeente. Voor docentvluchtelingen die een door DUO erkende onderwijsbevoegdheid hebben én voor docentvluchtelingen wiens bevoegdheid niet erkend is. Door de projectgroep *Docentvluchtelingen voor de klas* is een eerste aanzet gedaan om deze klantreis in kaart te brengen (zie bijlage 1). Op basis van deze klantreis zijn

3 Centraal orgaan Opvang Asielzoekers

4 De vakverenigingen NVON en I&I hebben, ook in het kader van lerarentekort, hun belangstelling voor *Docentvluchteling voor de klas* kenbaar gemaakt. De NVvW staat in nauw contact, zodat ook andere vakverenigingen het proces volgen.

een aantal knelpunten gedefinieerd en oplossingen geboden, zoals het voorzien in informatie en oefenmateriaal via de welkom-docent-app (zie periode I in de klantreis in bijlage 1).

- Passend aanbod

Op dit moment is er geen passend aanbod wat betreft bijscholing voor docentvluchtelingen. Om dat aanbod te ontwikkelen, is al veel voorwerk gedaan door de projectgroep *Docentvluchtelingen voor de klas.* We hopen (afhankelijk van de beschikbare middelen) dat begin 2022 een pilot kan starten met een groep docentvluchtelingen en enkele scholen. De projectgroep heeft een opzet voor ogen die een eenvoudige opschaling naar andere vakken dan wiskunde mogelijk maakt. Het voorbereiden van deze pilot is nu door vrijwilligers gedaan, maar om dit verder te ontwikkelen en te professionaliseren is nog veel nodig. Ook hierin is landelijke professionele regie van essentieel belang. Op deze manier kunnen alle stakeholders – zoals hogescholen – formeel een rol gaan spelen in het aanbod en kunnen de ideeën tot concrete plannen worden uitgewerkt.

Naast het aanbod van bijscholing, is er ook aanbod nodig in de vorm van stageplaatsen en uiteindelijk ook banen. Het is essentieel dat scholen de meerwaarde inzien van dit initiatief, ook in het kader van het lerarentekort. Hiermee valt of staat het succes.

b. Financiële middelen

Tijdens de bijeenkomsten van het kennisnetwerk *Statushouders / Docentvluchtelingen voor de klas* blijkt dat financiering voor alle trajecten steeds weer een groot probleem is. Er is geen landelijk financieringsmodel; sterk afhankelijk van de financiële ruimte en persoonlijke inzet moet elk jaar weer creatief gezocht worden naar mogelijkheden om een bijscholingsjaar te financieren. In enkele grote steden springt de gemeente bij, maar duidelijk is dat er absoluut geen continuïteit is en zal zijn. Eeuwig zonde dat de ontwikkelde expertise niet lijkt te leiden tot een structureel aanbod. Dat geldt ook voor de Hogeschool Utrecht (HU), waar de pilot plaats moet vinden. DVDK heeft van de HU de toezegging dat begin 2022 een bijscholingscursus kan starten, mits de financiën hiervoor beschikbaar zijn. Investeringen vanuit de HU zijn niet mogelijk.

- **Financiering voor de coördinatie** en een landelijk opererende stuurgroep.

- **(Eenmalig) ontwikkelbudget** om de beschikbare expertise te verzamelen en scholingsaanbod te ontwikkelen dat zich richt op de doelgroep (docentvluchtelingen met onderwijsbevoegdheid).

- **Financiering van de ontwikkeltrajecten voor de docentvluchtelingen**; de kosten van het opleidingstraject (de bijscholing) en de kosten van levensonderhoud van deelnemende docentvluchtelingen (zoals een bijstandsuitkering of aanstelling bij een school conform een zij-instroomtraject). Hierbij moeten gemeentes voorzien in het levensonderhoud van de docentvluchtelingen.

3. Kansen en resultaten

- **Grote betrokkenheid**
  Er zijn tot nu toe meer dan 41 organisaties (zie bijlage 2) betrokken bij dit vraagstuk, de noodzaak is duidelijk en er is een ontzettend grote bereidheid om hieraan bij te dragen. Ook n.a.v. verschillende publicaties in de media ontvangt de projectgroep *Docentvluchtelingen voor de klas* vele positieve reacties (ingezonden brief in NRC, publicaties in het blad Euclides[5] van de NVvW, de nieuwsbrief van de VO-raad[6] en Het Onderwijsblad van de AOb[7]).

- **Alle noodzakelijke partijen aangesloten**
  De projectgroep heeft sinds mei 2021 een groot netwerk opgebouwd aan organisaties en personen die bij de uitvoering van de plannen nodig zijn. Met het oog op een pilotstart begin 2022 zijn er voorbereidende besprekingen met de Gemeente Utrecht en enkele RAP-regio's. Naast de Hogeschool Utrecht, beoogd en ingestemd uitvoerder van het eerste bijscholingstraject, maken hogescholen uit het kennisnetwerk *Statushouders voor de klas* en diverse universiteiten deel uit van het network (zie bijlage 2).

- **Plaatsing kan afgestemd worden op behoefte docentvluchtelingen**
  Het COA[8] kent aan vluchtelingen volgens vastgesteld spreidingsbeleid een gemeente toe, die voor woonruimte zorgt. Gevolg is dat docentvluchtelingen verspreid over Nederland wonen. Dat maakt het erg moeilijk om een bijscholingstraject te volgen wat – op dit moment – als pilot in Utrecht georganiseerd wordt. Het COA is bereid mee te denken aan oplossingen door in het project *Screening en matching*[9] ook voor DVDK docentvluchteling en gemeente kansrijk te koppelen.

- **Positieve uitgangspunten in rapport *In uitvoering***
  In haar rapport *In uitvoering*[10] schetst het SCP noodzakelijke randvoorwaarden voor een goede integratie en arbeidsparticipatie; de projectgroep DVDK herkent zich hierin en ziet dit rapport als een stimulans om haar activiteiten door te zetten. Het is nu van belang om samen met de enthousiaste stakeholders de energie te bundelen en te komen tot structurele en concrete activiteiten.

Resultaten van projectgroep *Docentvluchtelingen voor de klas*

De projectgroep *Docentvluchtelingen voor de klas* heeft veel werk verzet waarop voortgeborduurd kan worden:

- **Welkom-docent-app & maatjessysteem voor Turkse wiskundedocenten**
  De NVvW heeft subsidie gerealiseerd voor een welkom-docent-app[11] en de koppeling van een wiskunde-vakmaatje aan een docentvluchteling. In de app zijn taallessen en oefeningen opgenomen, met informatie over het onderwijs, wiskunde en praktische zaken. Naast deze app worden online

---

5 http://nvvw.nl/wp-content/uploads/2021/04/96-5-Werkgroep-Welkom.pdf

6 www.vo-raad.nl/nieuws/project-docentvluchteling-voor-de-klas

7 AOb: Algemene Onderwijsbond

8 COA: Centraal Orgaan opvang asielzoekers

9 www.divosa.nl/publicaties/project-screening-en-matching-best-practices-uit-de-regio

10 www.scp.nl/publicaties/publicaties/2021/09/09/in-uitvoering

11 Welkom-docent-app: hier het webadres nog invullen

colleges ontworpen waar vakdidactiek aan het bod komt waarbij ook weer opdrachten via de app worden aangeboden.

De NVvW probeert aan elke (nieuwe) docentvluchteling wiskunde een docent te koppelen die wat meer inzicht kan geven in het reilen en zeilen op een school. De NVvW begeleidt de vakmaatjes zodat zij de docentvluchtelingen zo goed mogelijk kunnen ondersteunen.

Daarnaast heeft een subsidieverlener toegezegd namens DVDK docentvluchtelingen te voorzien van een grafische rekenmachine, een onmisbaar hulpmiddel in het voortgezet wiskundeonderwijs.

- **Programma in kaart voor docentvluchtelingen**
  DVDK heeft bedacht op welke punten het SVDK-programma aanpassingen vraagt voor de DVDK-doelgroep. Daarnaast heeft DVDK contact met enkele taalinstituten en universiteiten en heeft samen met hen de contouren van een doorlopende taalleerlijn beschreven, waarbij – gezien de landelijke spreiding van kandidaten bij hun komst in Nederland – online onderwijs overgaat in live onderwijs.

- **Ondersteuning Gemeente Utrecht**
  De gemeente heeft toegezegd ondersteuning te bieden aan de kandidaten die in 2022 gaan beginnen en hiervoor een lans te breken in het U16-overleg. Het gaat hierbij om het verstrekken van bijstandsuitkering en ontheffing van sollicitatieplicht.

- **Stageplaatsen**
  Vier schoolbesturen deden de toezegging dat zij geïnteresseerd zijn in beschikbaar stellen van stageplaatsen.

- **Reiskostenvergoeding**
  Omdat UAF[12] ook achter de start van DVDK staat, zal UAF zijn expertise bij de screening van kandidaten inzetten en onder voorwaarden reiskosten van kandidaten vergoeden.

- **Sollicitatievoorrang**
  DVDK heeft bij twee schoolbesturen de toezegging dat kandidaten van de pilot bij een vacature sollicitatievoorrang krijgen. Daarnaast staat DVDK nauw in contact met enkele Turkse wiskundedocenten die al werkzaam zijn in het voortgezet onderwijs. Hun ervaringen en bevindingen zijn waardevol voor de verdere invulling van het DVDK-concept.

Conclusie

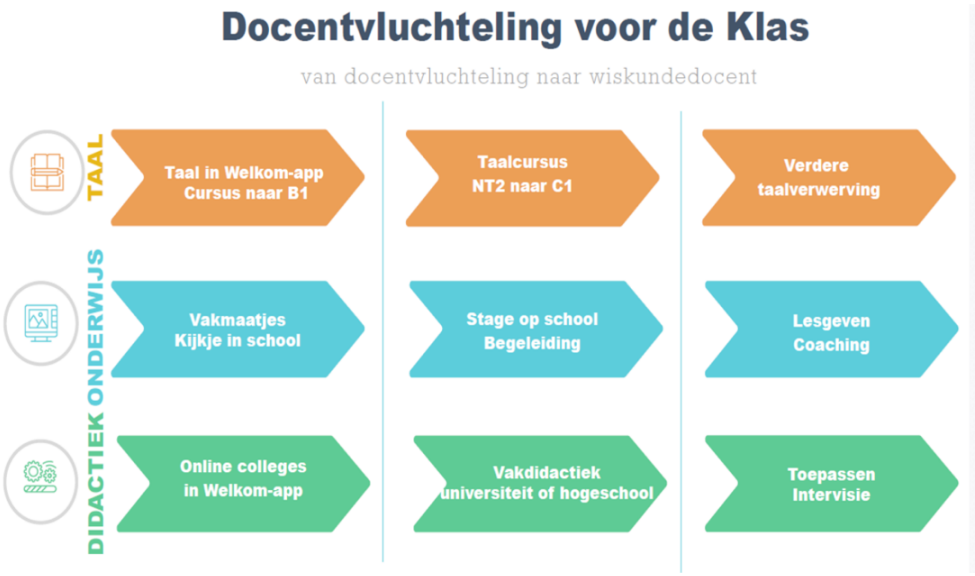
Er ligt een mooi plan voor een pilot met de Hogeschool Utrecht, dan een goede basis biedt om op door te bouwen voor docentvluchtelingen uit andere herkomstlanden en met specialisaties in andere vakgebieden. Maar om deze pilot te laten slagen en ervoor te zorgen dat alle docentvluchtelingen vanaf hun komst in Nederland begeleid worden naar duurzaam werk in het Nederlandse onderwijs, zijn landelijke coördinatie en financiële middelen onmisbaar.

12 UAF: Universitair Asiel Fonds

Bijlagen.

Bijlage 1. Klantreis van de docentvluchteling die voor de klas komt

De projectgroep DVDK heeft plannen ontwikkeld ter ondersteuning en bijscholing van docentvluchtelingen vanaf hun komst in Nederland. De volgende klantreis (‘customer journey’) brengt die plannen in beeld:



Periode I: van komst tot docentvluchteling-met-status en taalniveau B1
Een vluchteling wordt bij komst in Nederland in een AZC gehuisvest. In de praktijk worden vluchtelingen regelmatig naar een ander AZC verplaatst. Het COA beheert de AZC’s en is verantwoordelijk voor een o.a. beperkt aanbod aan eenvoudige taalscholing. Vrijwilligers – al dan niet ondersteund door hun gemeente – ondersteunen, ook in taalmaatjes-projecten. Veel hoger opgeleide vluchtelingen proberen zelf te studeren of contact te leggen voor specifieke hulp (bijvoorbeeld: ‘ik wil graag kijken hoe het in Nederland op een school toegaat’). De activiteiten die een vluchteling in zijn AZC-tijd onderneemt, zijn sterk afhankelijk van de situatie in het AZC en de psychische gesteldheid van de vluchteling. De regel dat (betaald) werken in de eerste maanden niet is toegestaan, draagt daar niet aan bij.

De IND[13] beoordeelt de aanvraag en kent al dan niet status toe. Sommige vluchtelingen worden afgewezen en gaan in beroep. De tijd tussen komst en statusverlening varieert van zo’n 6 maanden tot enkele jaren. Turkse vluchtelingen krijgen vaak na een maand of 6 status.

Twee weken na het verlenen van status hoort de statushouder in welke gemeente hij wordt gehuisvest. Het is van belang dat docentvluchtelingen worden uitgeplaatst naar een gemeente van waaruit het aanbod voor bijscholing bereis- en bereikbaar is en er kans is op werk.

13 IND: Immigratie- en naturalisatiedienst

Pas als de gemeente een woning toekent, verlaat de docentvluchteling het AZC en wordt de begeleidingstaak van het COA overgedragen aan de gemeente. Vanaf dat moment komt er een DUO-budget beschikbaar van €10.000, waarvoor taalscholing kan worden ingekocht (situatie tot 1-1-2022) of beslist de gemeente welke scholing mogelijk en toegestaan is (situatie na 1-1-2022). Dan kan de statushouder ook zijn diploma's door IDW en eventueel zijn onderwijsbevoegdheid door DUO laten beoordelen. Zo'n waardering duurt enkele maanden. Periode I eindigt als de docentvluchteling het taalniveau 'B1 op weg naar B2' heeft behaald en daarmee toelaatbaar is tot de bijscholing in periode II.

Veel docentvluchtelingen hebben in periode I behoefte aan taalscholing, contact met een Nederlandse docent (in het begin in het Engels of evt. moedertaal, stap voor stap in het Nederlands), informatie over de werking van ons onderwijs en liefst ook een bezoek aan scholen. Dat is ook nodig om docentvluchtelingen een goed beeld te geven van het onderwijs, dat op diverse punten vaak veel verschilt van het onderwijs en lesgeven dat zij in hun thuisland zijn gewend. Alleen dan kan een docentvluchteling goed onderbouwde keuzes voor zijn toekomst maken. Bovendien wijst de praktijk uit dat vroegtijdige contacten tussen docentvluchtelingen en Nederlandse docenten motiverend werken en vaak leiden tot een versnelling in de taalverwerving en integratie[14]. Het netwerk en de inzet van de bestaande docenten-vakverenigingen kunnen bij deze activiteiten van grote betekenis zijn.

Het proces van geworteld raken in de nieuwe gemeente vraagt ook tijd, aandacht en energie van vluchtelingen. Het is niet ongebruikelijk dat dit leidt tot vertraging. Vaak is positieve aandacht en begeleiding wenselijk. Een positief perspectief is een stimulerende factor.

Periode II: Bijscholing en stage

Docentvluchtelingen zonder erkende onderwijsbevoegdheid nemen deel aan een bijscholingstraject SVDK. Voor docentvluchtelingen mét een onderwijsbevoegdheid is het traject DVDK bedoeld. In beide trajecten wordt de taalvaardigheid sterk verbeterd. Bij SVDK meestal naar B2-niveau, DVDK heeft de ambitie naar (bijna) C1, omdat dit ook de taaleis is voor studenten aan de reguliere lerarenopleidingen en de (vaste) aanstelling van minder taalvaardige docenten in de praktijk problematisch blijkt te zijn ('geen duurzame arbeidsparticipatie'). Schooltaal, klassentaal en vaktaal zijn geïntegreerd in de taalscholing.

Verder wordt intensief aandacht besteed aan de bijzondere aspecten van het Nederlandse onderwijs(systeem), culturele aspecten, op de Nederlandse situatie toegespitste pedagogiek en vakdidactiek. In de pilot is er bijzondere aandacht voor wiskundedidactiek, omdat het Nederlandse wiskundeonderwijs – met de focus op inzicht en brede aandacht voor andere onderwerpen (zoals statistiek) – sterk verschilt van dat in andere landen. Tijdens intensieve stages ervaren docentvluchtelingen wat nodig is om in de praktijk goed te functioneren: het gewoonlijk klassikale onderwijs in het thuisland wordt ingeruild voor interactief onderwijs, waar veel andere werk- en toetsvormen van belang zijn. Uiteraard is de stage ook bedoeld om de taalvaardigheid te praktiseren: op school, in de klas én natuurlijk de wiskundetaal zelf (waaronder alle wiskundebegrippen).

Voor goede stageplaatsen zijn goede stagebegeleiders nodig: docenten met hart voor hun vak, die openstaan voor nieuwe Nederlanders en willen ontdekken welke begeleidingsvorm het best past bij deze doelgroep. Ook moeten schoolbesturen bereid zijn tijd, energie en geld te investeren in die begeleiding en een lans breken voor deze potentiële collega's. Het vraagt van de school een positieve, bereidwillige instelling en soms wat water bij

14 Deze praktijkervaringen sluiten aan bij het advies dat in het SCP-rapport In uitvoering (blz. 7) staat: "…. van belang om asielzoekers en statushouders in de opvang en potentiële werkgevers actief bij elkaar te brengen."

de wijn: niet elke docentvluchteling zal vanaf het begin even taalvaardig zijn als zijn Nederlandse collega en culturele verschillen zullen soms leiden tot situaties die om inlevingsvermogen en andersoortige oplossingen vragen.

De docentvluchteling sluit periode II af met een door de opleidingsinstantie verstrekt certificaat. Dat heeft momenteel geen formele waarde, maar is – samen met de onderwijsbevoegdheid – van belang bij het verwerven van een aanstelling.

Periode III: Voor de klas

Na periode III is de vluchtelingdocent niet alleen bevoegd, maar ook bekwaam. Daarmee is hij voorbereid op een baan *voor de klas*. Met het oog op het lerarentekort (in 2025 één op de 20 klassen geen wiskundedocent …) is dat *voor de klassen* van groot belang. De verwachting is dat docentvluchtelingen tijdens hun eerste jaar zelfstandig docentschap meer begeleiding en coaching nodig hebben dan de gemiddelde nieuwe docent, met name op het vlak van praktische taal (denk aan mails, oudergesprekken, notities schrijven) en casuïstiek in relatie tot cultuurverschillen en klassenmanagement. In incidentele gevallen kan het verstandig zijn dat een docentvluchteling in periode III als onderwijsassistent start.

Financiële beperkingen pilot

Naast het traject SVDK voor docentvluchtelingen die geen erkende onderwijsbevoegdheid hebben, is er behoefte aan trajecten voor docentvluchtelingen die wel bevoegd zijn, maar nog onvoldoende bekwaam om in het Nederlandse onderwijs duurzaam te kunnen werken. DVDK heeft hiervoor een plan ontwikkeld, een netwerk opgebouwd met toekomstige stakeholders en wil de volgende stap zetten in de vorm van een pilot voor docenten van het tekortvak wiskunde. Net als steeds weer het geval is bij het aanbieden van SVDK trajecten, komt DVDK niet verder bij de implementatie en financiering vanwege de bestaande financieringssystemen: een lappendeken aan regio's die de RAP-gelden voor de aanpak van het lerarentekort beheren en een lappendeken van gemeentes waar voor elke kandidaat toestemming moet komen voor deelname en voorzieningen om de kosten voor levensonderhoud te dekken (bijstand).

Bijlage 2: Lijst van betrokkenen

Hieronder een (niet volledig) overzicht van betrokkenen, die elk op eigen wijze hun expertise inzetten de groep docentvluchtelingen van hun passie duurzaam werk te maken en te winnen voor het onderwijs.

1. Betalerarenkamer – Ralph Meulenbroeks
2. Boom Uitgeverij – Angela van Raak
3. COA – Cor Doornenbal, Cecile Herijgers, Stephan van der Meij, Maarten Strijker
4. COCMA – Harrie Broekman
5. CVO Rotterdam – Marc Mittelmeijer
6. De rode loper – Gert van den Ham, Frederique de Jong
7. DUO
8. Gemeente Utrecht – Jorinde Hof, Liesbeth Maats, Maarten van Ooijen, Annemarie Postma, Anouk van Rooijen
9. Het begint met taal – Sylvia de Groot Heupner
10. Hogeschool Leiden – Hildegard Wijdeveld
11. Hogeschool Utrecht – Leendert de Bell, Petra van Beusekom, Theo Douma, Radna Gangaram Panday, Rick de Graaff, Harry Rorije
12. Hogeschool Rotterdam – Marleen Braat, Hilde Valentin
13. Hogeschool van Amsterdam – Laura Kubbe, Peter Lanser, Mayke Rameckers, Linda Schouten, Anne van Wingerden
14. Investico – Tan Tunali
15. Lest Best – Fieke Boschman, Mike van Silfhout
16. Lowan – Hariëtte Boerboom
17. Mauritsgroep – Gerard de Jongh, Lidy Kooij, Jan Maas
18. Ministerie van OCW – Jan Yme de Boer, Seth Hielema
19. Monitor Statushouders
20. Nuovo – Martina Kruif, Leon de Wit
21. NVvW – Heleen van der Ree
22. Onderwijsloket – Sanne van Kempen
23. Onderwijspact – Joost Kentson, Manon Koldewijn
24. Pitztop Den Haag – Helene de Coster
25. Social Impact Factory, project Einstein – Conchita Rink, Miriam Frantzen
26. Stichting BMP – Saskia Moerbeek
27. Taal doet meer – Dirkje van den Berg, Lineke Maat
28. TUE – Wil Schilders
29. UAF – Stef Arens, Eline Dragt, Iris Kleijn, Alex de Klerk, Eva Kruijff
30. Universiteit Leiden – Bas van Edixhoven, Gea Hakker, Peter Kop
31. Universiteit Utrecht – Vincent Jonker, Martin Kindt, Manon Koldewijn, Marjolein de Kroon
32. Utrecht Leert – Emilie Elshof, Fatiha el Kandoussi, Marike Richters
33. U16
34. Vereniging I&I – Ramon Moorlag
35. VluchtelingenWerk Nederland – Radboud Fransen, Marian Hendrix, Elsa Huric, Conchita Rink
36. Voion – Robert Hommen
37. VO-raad – Ingrid Brummelman, Peter Lucas, Fleur Veringa
38. WbVDK Den Haag – Ferd Stouten, Franske Huisman
39. Werhere – Dave Emanuelson, Han Rahimi
40. Windesheim hogeschool – Ines Hukic Ajanovic, Sjiera de Vries
41. Wismon – Karlijn Ballemans

Bijlage 3: SCP-rapport In uitvoering en DVDK

In de tabel zijn in de eerste kolom puntsgewijs de adviezen weergegeven uit het rapport *In uitvoering* (SCP, september 2021), in de tweede kolom hoe DVDK denkt bij te dragen op het vlak van integratie en onderwijs.

Adviezen uit Policy brief rapport *In uitvoering* (SCP, sept. 2021)	**Integratie (Int) &** **Onderwijs (Ond)** (lerarentekort, werken als docent)
Opvang en huisvestingsbeleid: Korte en actieve opvangperiode Ruimer aanbod (taal, participatie-activiteiten) Onderzoek naar resultaten van gericht plaatsingbeleid (cohortonderzoek) Samenhang tussen opvang-, huisvestings- en inburgeringsbeleid	**Int:** contact met vakmaatje, bij aankomst snelle start op taal en kennismaking met onderwijs, denkproces over 'nieuwe' toekomst start vanuit bekende beroepservaring (vanuit passie) **Ond:** snel contact met onderwijs en school en vakgenoten **Int:** werk maken van je passie, werken aan taal, via colleges in welkom-app komen tot ontmoeting met ideeën van vakgenoten (bijv. algebra-college en workshop) bevordert kennis over NL en helpt bij het je thuis voelen **Ond:** DVDK heeft ambitie te komen tot doorlopende taalleerlijn, gericht op docenten; op school bij stage (en wellicht eerder) allerlei activiteiten **Int/Ond:** DVDK houdt data bij over docentvluchtelingen die belangstelling tonen (vak, bevoegdheid, mate van ervaring, proces taalverwerving, taalvaardigheid) en volgt de deelnemende docentvluchtelingen in het traject. Contacten met al werkende docentvluchtelingen melden hun ervaringen en problemen. **Int/Ond:** DVDK overlegt met COA over adequate plaatsing in AZC, uitplaatsing en realisatie van specifieke ondersteuning; informeert met VWN docentvluchtelingen over inburgering en taalverwerving, ondersteunt bij zoeken naar geschikte trajecten en toekomst als docent
Inburgeringsbeleid: Duale trajecten (leren en werk) Nieuwe wet per 1-1-2022 (implementatie, leren van/met elkaar) Regionale samenwerking (Landelijke Regietafel, VNG)	**Int:** koppeling aan vakmaatje, aanbod door vakvereniging, scholing op hogeschool/universiteit, relatie met en werk op school als kleine op elkaar aangewezen gemeenschap, docentvluchteling als docent levend voorbeeld van integratie (voor docenten én leerlingen) **Ond:** Al bij komst in NL: welkom-docent-app voor taalverwerving en info over voortgezet onderwijs en vak als docent en vakmaatje voor kijkje in school en wellicht licht werk (periode I). Mogelijk doorlopende taalcursus, gericht op docentrol. Bijscholing combi met stage (periode II). Goede after-course begeleiding bij duurzaam werk (periode III). **Int:** docentvluchtelingen leren met vakmaatje, met elkaar in taaltraject en bijscholing, en op school, DVDK nodigt uit tot discussie over belang van adequaat scholingsaanbod en route naar duurzaam werk (denk aan taaltraject) **Ond:** DVDK vraagt bezinning op alternatieve deelaanpak lerarentekort en op samenhangend beleid waarin lappendekens van gemeentes en RAP-regio's een rol spelen **Int:** DVDK vraagt samenhangende aanpak bij Landelijke Regietafel resp. VNG-gemeentes, daagt uit tot het nemen van verantwoordelijkheid voor een structurele aanpak en is een goed voorbeeld van toepassing van de adviezen uit het SCP rapport *In uitvoering* **Ond:** DVDK vraagt ministerie OCW naar mogelijkheden binnen bestaande RAP-regelgeving nemen van verantwoordelijkheid voor structurele aanpak resp. aanvullende beleidsmaatregelen. DVDK maakt noodzaak duidelijk van samenwerking tussen RAP-regio's, voorzover de bestaande regelgeving dit mogelijk maakt, resp. toont aan dat regio-overstijgend beleid nodig is
Gezondheidsbeleid: Meer aandacht (fysieke, psychische problemen)	**Int/Ond:** DVDK spreekt docentvluchtelingen aan die van hun passie weer hun werk willen maken, zich daardoor gezien weten en waarschijnlijk minder snel psychische problemen ondervinden
Onderwijsbeleid Belang van NL diploma Hogere onderwijsparticipatie	**Int/Ond:** DVDK biedt naast het erkende diploma en onderwijsbevoegdheid een certificaat waaruit blijkt dat de docentvluchteling voldoende bekwaam is; wil dat docentvluchtelingen in hun eerste jaar als docent goed begeleid worden. **Int/Ond:** DVDK overlegt met COA over efficiënte en effectieve informatievoorziening waardoor snel duidelijk is welke vluchtelingen een docentenachtergrond hebben; draagt bij aan het vroegtijdig in beeld brengen van de kansen dat een docentvluchteling daadwerkelijk als docent kan werken
Arbeidsmarktbeleid: Specifiek gericht op status-houders [na 2 jaar <10%, na 5 jaar 45% aan het (deeltijd)werk] Duale trajecten	**Int/Ond:** DVDK is specifiek voor statushouders en wil zorgen dat docentvluchtelingen goed en eerlijk voorbereid en duurzaam in hun vak aan het werk komen **Int/Ond:** nadere toelichting onnodig
Beleid in uitvoering: 1. Zet in wat er is 2. Opvang/huisvesting: meer activiteiten in opvang, gericht plaatsingsbeleid 3. Gezondheid en onderwijs: afstemming cognitie statushouder op onderwijs 4. Participatie stimuleren: investeren in statushouders, aanbod toegankelijker laten zijn	1. **Int:** docenten willen graag nieuwe collega's helpen, zeker nu het lerarentekort groter wordt; docentvluchtelingen zijn in school een voorbeeld van integratie en inclusie; **Ond:** veel expertise binnen SVDK en HU m.b.t. bijscholing docentvluchtelingen, in taalinstituten m.b.t. beroepsgerichte taalscholing, bij VWN m.b.t. integratietrajecten 2. **Int/Ond:** bij komst in NL in opvang al activiteiten gericht op integratie en werk; met COA plaatsing in AZC en uitplaatsing naar gemeente afstemmen op bijscholingskansen en -mogelijkheden 3. **Int:/Ond:** bij komst in NL start van onderzoeksfase of beroep van docent ook in NL geschikt en gewenst is; bij statusverlening onmiddellijk ondersteuning bij proces waardering diploma en onderwijsbevoegdheid, taalscholing gericht op functioneel taalniveau en beroepsgroep 4. **Int/Ond:** DVDK maakt zich bij stakeholders, experts en beleidsmakers sterk voor gerichte en effectieve ondersteuning en bijscholing van docentvluchtelingen; confronteert beleidsmakers in arbeidsvoorziening en onderwijs, gemeenten en politiek met spagaat tussen papieren theorie en gewenste realisatie in praktijk en roept zo mogelijk ter verantwoording; werkt daarbij samen met sympathisanten en deskundigen